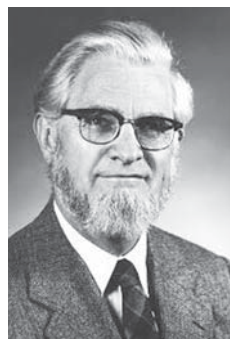

HORACE LUNT

(Colorado Springs, 12. rujna 1918.
– Baltimore, 11. kolovoza 2010.)

Horace Gray Lunt II. rodio se u Americi koja jedva da je poznavala slavistiku kao akademski predmet. Od brojnih doseljenika koji su u to doba još uvijek stizali prilično nesmetano iz slavenskih krajeva, jedni su nastavili njegovati jezik staroga kraja, masovno izdavali novine i knjige, služili se slavenskim jezicima u crkvama, društvenim i sindikalnim organizacijama, dok su drugi nastojali što brže prijeći na engleski radi potpune amerikanizacije. Sveučilišta na kojima bi se mogle naučiti barem osnove ruskoga ili u očima Amerikanaca slabo izdiferenciranih južnoslavenskih jezika, međutim, bilo je svega šačica.

Priča se da je Lunt, stigavši na sveučilište Harvard 1937. godine, pokazao interes za ruski jezik i kulturu, ali da mu je nesuđeni mentor, povjesničar Rusije i jedan od prvih profesora slavenskih jezika uopće Samuel Hazzard Cross (1891.–1946.) svjetovao da se radije lati njemačke književnosti (iz koje je i diplomirao 1941.), jer da za slavista posla neće biti.

U Sjedinjenim Državama Luntove mladosti ni opća lingvistika još nije bila šire priznata. Nju su umnogome unaprijedili etnolozi koji su se u dvadesetim i tridesetim godinama prošloga stoljeća sve intenzivnije bavili indijanskim kulturama i jezicima, ali je rijetko koji fakultet nudio studentima predavanja iz lingvistike kao samostalnoga predmeta. Nije bilo mnogo dodirnih točaka između novonastale antropološki orijentirane znanstvene lingvistike i filologije u europskom smislu, kao ni s jezicima Staroga svijeta.

Situacija se iznenada popravila s izbijanjem Drugoga svjetskog rata.

S jedne strane, shvaćeno je u vojnim krugovima da će vojnici i drugi neakademske građani trebati hitno i masovno naučiti mnoge jezike, kako europske, tako i dalekoistočne. Posao organiziranja tečajeva povjeren je novoj znanosti – lingvistici, pa su mnogi lingvisti sjedeći zajedno u razredu s izvornim govornikom bilo japanskoga ili burmanskoga, bilo nizozemskoga ili ruskoga sa zavidnim uspjehom osposobili vojnike za razgovor i izviđanje. Drugi je važan činitelj bio dolazak mnogih europskih izbjeglica u SAD među kojima je prednost davana poznatim fizičarima, matematičarima, piscima, glazbenicima, pa i lingvistima i slavistima. Od posljednjih je svakako najpoznatiji i najutjecajniji bio Roman Jakobson (1896.–1982.) koji je sa sobom na novo tlo donio iskustva Moskovske i Praške škole.

Lunt je na vojnoj službi u Egiptu imao prilike upoznati južnoslavenske jezike koje su govorili i internirani i saveznički vojnici. Nakon rata mu se pružila prilika da provede godinu dana u Pragu studirajući kod A. Frinte, kod kojega je prvi put čuo za makedonski jezik. Vrativši se u SAD zbog zaoštavanja svjetskih političkih okolnosti, Lunt je na sveučilištu Columbia u New Yorku za dvije godine napisao doktorat kod Jakobsona na temu »Pravopis ruskih rukopisa iz XI. stoljeća«, prvi u dugom nizu Luntovih radova iz paleoslavistike. Jakobsonu je 1949. ponuđeno profesorsko mjesto na Harvardu, gdje su htjeli popuniti prazninu nastalu po smrti S. H. Crossa, pa je Jakobson sa sobom poveo i Lunta u svojstvu docenta. Zajedno su, može se reći, školovali prvu generaciju slavista rodom iz Amerike, pa i uspostavili tijesan odnos slavistike s općom lingvistikom. Kao primjer personalne unije dviju znanosti u Amerikanaca možemo navesti Morrissa Hallea, koji je (stigavši doduše kao mladić iz Latvije) nakon stjecanja doktorata iz slavistike kod Jakobsona i Lunta, postao najbliži suradnik općeg lingvista Noama Chomskog. I dandanas na nekim uglednijim američkim sveučilištima kao što su The Ohio State University, University of Chicago, Indiana University, nisu rijetkost profesori koji predaju podjednako na odsjeku za lingvistiku i na odsjeku za slavistiku.

Uz pomoć Blaže Koneskoga Lunt je boravio u Skopju god. 1951. skupljajući građu za prvu strancima pristupačnu knjigu o makedonskom jeziku *A Grammar of the Macedonian Literary Language* (Skopje, 1952.). Njegov je terenski rad budio stanovite sumnje kod jugoslavenskih vlasti, a još veće kod vlasti susjednih zemalja, koje iz političkih razloga nisu bile

spremnje priznati postojanje Makedonaca i makedonskoga jezika. Luntu pripada zasluga što za rječničku formu makedonskoga glagola nije uzeto 1., nego 3. lice jednine, jer ono bolje odražava dijeljenje na konjugacijske tipove.

Čitateljima će *Slova* najzanimljiviji biti radovi prof. Lunta posvećeni staroslavenskomu. Već je 1955. izašla njegova *Old Church Slavonic Grammar*, koju je, osim što je napisana na engleskom, odlikovalo niz novina u usporedbi s postojećim napisanima na njemačkome i francuskome. Bila je strogo sinkronična u pristupu, jer je autor smatrao da prvo treba steći praktično razumijevanje jezika, a tek ga onda iskoristiti za proučavanja poredbene gramatike ili u druge svrhe. Historicizam se javlja jedino u diskusiji promjena koje su bile u tijeku za vrijeme nastajanja kanonskih staroslavenskih rukopisa, kao što su postupna vokalizacija jakih a ispuštanje slabih jerova, zatim širenje produktivnih vrsta aorista i novijega aktivnoga participa prošloga na *-vъ* (*molivъ*) na račun tipa **-jъ* (*moljъ*) kod glagola s osnovom na *-i* (*moli-*). Tu se već naslućuje još jedna odlika knjige, naime, glagoli se ne razvrstavaju ni po prezentskoj osnovi ni po osnovi infinitiva i aorista, nego se primjenjuje metodologija R. Jakobsona koji za svaku vrstu određuje jednu jedinu temeljnu osnovu koja omogućuje izvođenje svih konkretnih oblika glagola primjenom niza morfonoloških pravila. Tako se npr. tip *dělati dělaję* svodi na osnovu *dělaj-*, najbolje vidljivu u prezentu, dok se tipu *glagolati glagolję* pripisuje temeljna osnova na *a*, dakle *glagola-*, koja je fizički prisutna u infinitivu. Takva klasifikacija, koju je Jakobson predložio za ruski još 1948., u međuvremenu je uspješno primijenjena na skoro sve druge slavenske jezike – osim na makedonski, za koji bolje funkcionira ideja o primarnoj (osnovi 3. lica prezenta) i sekundarnoj (aoristnoj) osnovi.

Knjiga je nastala iz konkretnoga iskustva predavanja staroslavenskoga američkim studentima. Prof. Lunt je ručno prepisao i popratio komentarima niz tekstova za potrebe studenata, što normaliziranih što vjerno prepisanih iz staroslavenskih rukopisâ, zatim je sastavio mali staroslavensko-engleski rječnik (*Old Church Slavonic Glossary* 1959., ispravljena verzija 1969.) koji nikad nije službeno objavljen, ali nikad nije prestao kolati Sjevernom Amerikom u fotokopiranom obliku. Može se reći da su se skoro svi sjevernoamerički postdiplomski studenti slavistike, a i napredniji dodiplomci, služili Luntovim pomagalicama i smjesta bi prepoznali Luntov

ćirilski rukopisni duktus.

Gramatika je doživjela drugo, popravljeno izdanje 1959. U treće, četvrto i peto unesene su tek manje izmjene, dok se za šesto, temeljito revidirano izdanje iz 1974. već može postaviti pitanje o stanju teksta. Niz paragrafa je naime preformuliran i prenumeriran, što znači da prilikom citiranja *Gramatike* uvijek moramo navesti koje izdanje imamo u vidu. Prof. Lunt se jednom u prisutnosti autora ovih redaka potužio da su slovoslagачи ponovno složili i one dijelove koji su trebali ostati isti, što je urodilo znatnim brojem novih tiskarskih pogrešaka. Tu je i opširan dodatak *Towards a generative phonology of Old Church Slavonic* u kojem je autor primijenio pristup »apstraktnoj« sinkronoj fonologiji koji su razvili Halle i Chomsky.

Sedmo i posljednje izdanje od 2001. nanovo je složeno i sadrži stanovit broj novih formulacija, numeracija i tiskarskih pogrešaka. Tako se potkrao niz pogrešaka u tabelama imeničkih (i neodređenih pridjevskih) deklinacija u §4.18, a odlomak §4.70 i sljedeći, o komparaciji pridjeva, manje je točno sročен nego u prethodnim izdanjima. (Na jedno i drugo skrenula mi je pažnju mr. Martina Vaníková s Karlova sveučilišta u Pragu, pa joj ovom prilikom najljepše zahvaljujem.) Zato se umjesto dodatka o generativnoj fonologiji na kraju knjige pojavio vrlo koristan novi dio *A sketch history: from Late Indo-European to Late Common Slavic* koji je dulji i temeljitiji nego što bi se po naslovu moglo pomisliti. Uz rezime povijesne fonologije opširno se tretira morfologija, tvorba riječi i izvori vokabulara. Knjiga je dobila i na estetici jer je umjesto »graždanke« korišten lijep staroćirilski font.

Peru prof. Lunta pripada i *Concise Dictionary of Old Russian (11th-17th Centuries)*, tiskan 1970. godine (München: W. Fink Verlag). Naslov je na engleskom, ali se natuknice tumače na suvremenom ruskom, najvećim dijelom na temelju *Građe Sreznjevskega (Materialy dlja slovarja drevne-russkogo jazyka po pis'mennym pamjatnikam)*. Kod nastave staroruskoga je profesor strogo razlikovao staroslavenske od istočnoslavenskih (staroruskih u pravom smislu riječi) elemenata, pa su njegovi studenti stalno pod rukom imali i navedeni stsl. *Glossary*.

U Luntove doprinose općoj lingvistici možemo ubrojiti i to što je sudjelovao u organizaciji IX. međunarodnoga kongresa lingvista koji je održan na Harvardu i na obližnjem Massachusetts Institute of Technology (prvi put u Sjevernoj Americi!) i bio jedini urednik zbornika s toga kongresa.

Prof. Horace Lunt bio je poznat po strogim kriterijima kojima je sudio o radovima, kako svojim, tako i svojih kolega i studenata. Recenzije su mu koji put prelazile u otvorene polemike, pa su se pojedinci znali pitati nije li riječ možda prije o europskim nego o sjevernoameričkim manirama u znanstvenoj diskusiji. Neki su ga se studenti čak bojali, dok su ga drugi smatrali, a i danas ga smatraju, jednim od presudnih utjecaja zbog kojih su se i opredijelili za slavističku karijeru.

Radi informacije o posljednjem periodu života i rada H. Lunta, može se preporučiti nekrolog iz pera njegova harvardskoga nasljednika prof. Michaela Fliera (<http://linguistlist.org/issues/21/21-3534.html>). Ukratko rečeno, zajedno s drugim utemeljiteljima Ukrajinskoga istraživačkog instituta na Harvardu, Lunt se posvetio dugoročnim proučavanjima i prijevodu Ruske kronike tzv. *Pověst' vremennyh' let'* odnosno po Luntovoj rekonstrukciji naslova *Pověst' vremenyh' i let'*. Uskoro će u izdanju Ukrajinskoga instituta izaći konačna autorizirana verzija rekonstruiranoga teksta i skupnoga prijevoda na engleski.

Privremena bibliografija radova prof. Lunta može se naći u prvom tomu (trobroju) prvoga od dvaju njemu posvećenih zbornika:

1. *Studies in Honor of Horace G. Lunt* Part I = *Folia Slavica* 2.1-3 (1978), Part 2 = *Folia Slavica* 3.1-2 (1979). Columbus (Ohio): Slavica Publishers.

2. Christina Kramer i Brian Cook, eds., *Guard the Word Well Bound*. Proceedings of the Third North American-Macedonian Conference on Macedonian Studies = *Indiana Slavic Studies* 10 (1999).

Trenutačno se priprema i spomen-knjiga koju uređuju Michael Flier, David Birnbaum sa Sveučilišta u Pittsburgu te Cynthia Vakareliyska s Oregonskoga sveučilišta. Najavljena je za 2012. god. u nakladi Slavica Publishers.

WAYLES BROWNE